

ALLAH NE GÜZEL VEKİLDİR*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidînâ ve senedinâ muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidînâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

قَيْدَهَا وَتَوَكَّلْ

(خط.كر. عن ابن عمر. قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أُرْسِلُ وَأَتَوَكَّلُ؟ قَالَ: فَزَكَّرَهُ. قَالَ: خَط. متروك؛ طب

(ه.ب.كر. عن جعفر عن أبيه)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.722, no:6616; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.172, no:971; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.368, no:633; İbn-i Kâni', *Mu'cemü's-Sahâbe*, c.II, s.210, no:712; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Esmâü'l-Mübheme*, c.I, s.50; Amr ibn-i Ümeyye ed-Damrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5689; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1905; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.520, no:18097; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV, s.211, no:15340.

RE. 336/13 (*Kayyidhâ ve tevekkel!*)¹ *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemà kâl.*

Azîz ve muhterem müslüman kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi, lütfu, keremi hepimizin üzerine olsun!

Efendimiz SAS Hazretleri'nin mübarek hadis-i şeriflerinden bir miktarını size nakledeceğim.

Hadis-i şeriflerin okunmasına ve izâhına geçmeden önce, evvelen ve hâssaten efendimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin ruhu için; ve sâir enbiyâ ve mürselînin ervâhı için; Hz. Âdem AS'dan zamanımıza kadar güzerân eylemiş olan cümle evliyâullahın ve hâssaten Peygamber Efendimiz'in ashâbının, etbâının ve turûk-u aliyye, sâdât ve meşâyihimizin ruhları için; ve eserin, okuduğumuz kitabın müellifi Gümüşhaneli Hocamız'ın ruhu için, onun talebelerinin, hocalarının ruhları için;

Bu okuduğumuz kitabın içindeki ilimlerin bize kadar gelmesinde emeği geçmiş olan bütün âlimlerin, râvîlerin ruhları için;

Ve uzaktan yakından bu hadis-i şerifleri dinlemek üzere şu mübarek mescide cem olmuş olan, ibadethaneye toplanmış bulunan siz kardeşlerimizin, ahirete intikâl ve irtihal eylemiş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, hayatta olan biz müslümanların da sıhhat, afiyet üzere yaşayıp, saadet, selamet üzere yapaşıp; hüsn-ü hâtimeye nail olarak, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin huzur-u âlîsine sevdiği, razı olduğu kullar olarak çıkmamız için bir Fatiha üç İhlâs-ı Şerif kıraat eyleyelim...

a. Tevekkülün Şekli

قَالَ عَمْرُو بْنُ أُمَيَّةَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أُرْسِلُ رَاحِلَتِي
وَأَتَوَكَّلُ قَالَ قَيْدَهَا وَتَوَكَّلْ

(ك. حب. خط. عن عمرو بن أمية الضمري)

(*Kàle amru'bnü ümeyye*) Amr ibn-i Umeyye ed-Damrî el-Kinânî RA, Peygamber SAS Hazretleri'ne sormuş:²

(*Yâ rasûla'llâh, ürsilü râhiletî ve etevekkelü?*)
“Bineğimi salıverdim, ondan sonra Allah’a tevekkül edeyim mi?” diye sormuş.

Mâlûm, eskiden uzak yerlerde olanlar bir şeye binip öyle gelirlerdi; at, deve, katır, merkep, neyse... Öyle gelirlerdi. Onların da tabii bir bakım meselesi var, bir yere bağlamak lâzım, yemini vermek lâzım, torbasını, samanını başına bağlamak lâzım; bir sürü şey... Şimdi soruyor bu zikri geçen zât-ı muhterem:

² Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.722, no:6616; Şeybânî, *el-Âhad ve'l-Mesânî*, c.II, s.172, no:971; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.368, no:633; İbn-i Kâni', *Mu'cemü's-Sahâbe*, c.II, s.210, no:712; Hatîb-i Bağdâdî, *el-Esmâü'l-Mübheme*, c.I, s.50; Amr ibn-i Ümeyye ed-Damrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.101, no:5689; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.104, no:1905; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.520, no:18097; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV, s.211, no:15340.

“—Yâ Rasûlallah! Ben bineğimi salıvereyim, ondan sonra Allah’a tevekkül edeyim mi?”

Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur’an-ı Kerim’de tevekkülü emretmiyor mu?

وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

(المائدة: ٢٣)

(*Ve ale’llâhi ve fetevekkelû in küntüm mü’minîn.*) “Eğer iman sahibi iseniz, Allah’a tevekkül edin!” (Mâide, 5/23) diyor, bize tevekkül etmeyi emrediyor.

O halde, ben de salarım hayvanımı, Allah benim vekilim olarak, ona tevekkül etmişim ben; korur hayvanımı, kâdir değil mi, kendisine iltica edenin duasına icabet etmez mi? Öyle mi yapayım? Çok önemli bir soru, cevabı da çok önemli.

(*Kâle*) Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki: (*Kayyidhâ ve tevekkel*) “Hayır, aksine, bağla da ondan sonra tevekkül et! Bir kere yularını bir kazığa, bir ipe, bir direğe, bir taşa bağla; tevekkülü ondan sonra yap!”

İşte bu dinimizde büyük bir kaidedir ki, imanımızın ince bir tarafını bize öğretiyor. Yâni elbette ve elbette Allah-u Teâlâ Hazretleri her şeye kâdirdir. Dilerse, ölüden diri çıkartır.

وَيُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ

(الروم: ١٩)

(*Yuhricu'l-hayye mine'l-meyyiti ve yuhricu'l-meyyite mine'l-hayy.*) [Ölüden diriyi çıkartır, diriden de ölüyü çıkartır.] (Rûm, 30/19)

Zaten çıkarttığını da görüyoruz. Kışın nasıldı şu etrafımız? Şu ağaçlar nasıldı? Yaprakları, dalları var mıydı? Nasıl sonra yeşerdi ortalık, değişti... Ölü bir haldeyken, dallar kuru bir haldeyken yeşerdi. Bir kuru, takır takır tohum toprağa ekildiği zaman, nasıl kocaman fidan oluyor, nasıl ağaç oluyor?

Her şeye kadirdir Allah-u Teâlâ Hazretleri... Onun için zorluk bahis konusu değildir. Bir şeye ol dedi mi, olur.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

(يس: ٨٢)

(*Innemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehû kün feyekûn*) [Bir şey yaratmak istediği zaman, onun yaptığı “Ol!” demekten ibarettir; hemen oluverir.] (Yâsin, 36/82) İsterse, murad ederse, “Ol!” der, olur.

Kudretine hiçbir güçlük yoktur.

وَلَا يَتُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

(البقرة: ٢٥٥)

(*Ve lâ yeùdühû hıfzuhümâ ve hüve'l-aliyyü'l-azîm*) “Kâinatın sevk u idaresi, milyarlarca, trilyonlarca sayısız varlığının, kullarının, mahlûkatının idaresi Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne zor değil. Semaları, yeri kuşatmıştır kudret-i külliyesi, her şeye kâfi ve vâfidir.” (Bakara, 2/255)

Her bir şey, şu kâinatın en ince teferruatı Allah'ın emriyle olduğu halde... Yaprak Allah'ın emriyle sallandığı halde, tohum Allah'ın emriyle büyüdüğü halde, insanlar Allah'ın emriyle yaşadığı, öldüğü halde, onları koruyup gözetmek kendisine zor gelmez.

(*Yuhyî ve yumît*) “Dirilten odur, öldüren de odur.”

(*Mukaddim ve muahhir*) “Önceye alan odur, sonraya bırakan odur.”

Cümle işler Hâlik'ındır, kul eliyle işlenir;

Hakk'ın emri olmaz ise, sanma bir çöp deprenir!

Allah dilemezse bir şey olmaz. Allah diliyor da ondan oluyor, Allah müsaade ediyor da ondan oluyor her şey... Ama böyle olacak diye biz nasıl davranmalıyız?

Allah, böyle yapar; rubûbiyyeti her şeye kâdirdir. Her şeye gücü, kudreti yeter Mevlâ'nın; *amennâ ve saddaknâ*... Peki, biz kulluğu nasıl yapalım?

Biz kulluğumuzu tedbir ile beraber yürüteceğiz. Biz her şeyin tedbirini alacağız, şartlarını hazırlayacağız, gayretimizi göstereceğiz; Mevlâ nasıl dilerse öyle yapacak. Biz o çalışmamızla ecir alacağız.

Biz imtihandayız; kalemimizi kâğıdın üzerinde yürüteceğiz, cevap yazacağız. Cevap bulunacak, kâğıdı boş verirsen not alamazsın; sıfır alırsın. Yazı olacak kâğıdın üzerinde... Biz yazacağız da, Mevlâ lütfedecek, dilerse olur, dilemezse olmaz; ama tedbir alacağız.

وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى وَأَنْ سَعْيُهُ سَوْفَ

يُرَى

(النجم: ۳۹ - ۴۰)

(*Ve en leyse li'l-insâni illâ mâ saâ. Ve enne sa'yehû sevfe yurâ.*) İnsanoğlu neye sa'y u gayret etmişse, neye yönelmişse o verilir. Çalışmasının, sa'y u gayretinin neticesini ileride görecektir.” (Necm, 53/39-40)

Allah-u Teâlâ Hazretleri fakir değil ki... Kulunun küçücük bir hareketine bin bir lütufla mukabele eder. Küçücük bir şeyden, küçücük bir sebepten bir ömürlük günahı bağışlar. Bir ömür bo yu günah edersin, küçücük bir pişmanlık gösterir, bir gözyaşı dökersin:

“—Tevbe yâ Rabbi, hatamı anladım; şimdi çok pişmanım!” dersin;

“—Affettim!” der, bağışlar.

Bize düşen tedbiri, gayreti elden koymamak... Biz gayreti elden bırakırsak küfleniriz. Çalışacağız, çalışan uzuv kuvvetlenir. Demircinin pazusu mu daha kuvvetlidir, dairedeki daktilonun, kâtibin pazusu mu daha kuvvetlidir? Demircinin pazusu daha kuvvetlidir; neden? O beş kiloluk balyozu her gün sallaya sallaya kasları gelişir, pazusu kuvvetlenir. Aman kızdırma kafasını, bileği kuvvetlidir.

Ne kaide çıkıyor buradan? Hangi hakikat çıkıyor? Çalıştığı zaman kuvvetleniyormuş demek ki, yıpranmıyor yâni...

“—O kolunu çok kullandı, tahrip olur, eskir...”

“—Hayır!”

Allah-u Teâlâ Hazretleri lütfetmiş, öyle bir vücut nasib etmiş ki bize, kendi kendisini tamir eder. Çalışan yer gelişir. Küçük çocukların yetişmesini anlatıyor doktorlar, profesörler, ilim adamları... Küçük bir çocuk; konuşmasını bilmez, gözünü açmasını bilmez, hiçbir şey bilmez. Hatta ilk başta emmesini bile bilmez. Yavaş yavaş öğreniyor her şeyi; öğreniyor, öğreniyor, öğreniyor... Gözü görmeye başlıyor, ayağı kıpırdamaya başlıyor, eli tutmaya başlıyor. İlk önce elini istediği yere tam uzatamaz. Sonra isabetli uzatmayı öğrenir. Sağlam tutmayı öğrenir.

İlk önce ayakta sendeleyerek durur, düşer, kalkar; sonra sağlam durur. İncelemişler... Karanlık bir yerde tutmuşlar birisini, gözleri gelişmemiş. Yürütmemişler, ayağı gelişmemiş... Hangi uzvu çalıştırır, orası gelişiyor. Sinirler o tarafa doğru büyüyor, gelişiyor; o tarafı çalışıyor.

Onun için, insan gelişmesini istediği azasını çalıştırmalı!

“—Efendim, benim kalbim uyanık bir kalp olsun.”

“—Çalıştır! Çalıştır, pırl pırl olsun; çalıştırmıyorsun! Hiç kalbini kullandığın var mı, kalbinle ilgili iş yaptığın var mı? Hiç mâneviyata yöneldiğin var mı, onunla ilgili çalışma yaptın mı?

“—Yok!”

“—Paslandı o zaman. Kullanmadın attın bir kenara, iç taraf da rutûbetli, paslandı. Her tarafı paslandı.”

Çalıştıracaksın, işleyen demir ışıldar, işlemeyen küf bağlar. Çalışacak...

İşte bundan dolayı ve adâletinin iktizâsı... Şimdi ben oturayım sabahtan akşama kadar, yan gelip yatayım; ötekisi de sabahtan akşama kadar çalışsın. İkisi aynı neticeye vasıl olursa olur mu? Adaleti yok mu Allah'ın?

Allah-u Teâlâ Hazretleri ahkemü'l-hâkimîndir, serâpâ her şeyi adalettir. Her şeyi adalettir Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin...

Onun için, çalışacağız. Kul tedbir alacak;

الْعَبْدُ يُدَبِّرُ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ

(*El-abdü yudebbiru, va'llâhu yukaddiru.*)
[Kul çalışır, tedbirini alır; Allah takdir eder.]
Çalışacağız biz, uğraşacağız, didineceğiz.

“—Duydum ki, kimse ameliyle cennete girmeyecekmiş.

Çalışmayayım o zaman...”

“—Yook!, Gece gündüz harıl harıl çalışacaksın; ağlayıp sızlayıp, uğraşıp didineceksin; lütfederse verir...”

“—Vermezse?”

“—Vermezse, kusur yine bizdendir.”

Yine bizdendir kusur, çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri *Erhamu'r-râhimîn*'dir; merhameti, lutfu, keremi çoktur. *Gaffaru'z-zunûb*'dur, günahları çok affedicidir. Tevbe etmedin ki, bağışlasın... Dilinin kemiği mi vardı, *Estağfiru'llah* deyiverseydin!

Elli liranı dolandırsalar, çalsalar; üç gün ağlarsın. Şeytan imanını dolandırıyor, mücevherini, elmasını içeriden alıyor, hiç aldılmıyorsun. Ona gözyaşı dökmüyorsun... Geçen kötü günlerine pişmanlık duymıyorsun, çalışmıyorsun, o tarafa gayret sarf etmiyorsun; olmaz!

Çalışmamız lâzım, işte bu kaideye riayet edeceğiz, ondan sonra tevekkül edeceğiz.

Neylerse güzel eyler Mevlâ... Her şeyi güzeldir. Lütfu da güzeldir, kahrı da güzeldir; hepsi yerindedir, hepsi hoştur. Bizi lütfuna mazhar etsin! Cezaya lâıysak da, bin kere hak etmişsek de, nereye gideceğiz başka?

Adın senin Gaffâr iken,

Ayb örtücü Settâr iken,

Kime gidem sen var iken?

Cürmüm ile geldim sana...

Kime gideceğiz? Kapısından kovdu:

“—Git, istemiyorum senin gibi bir kulu!”

Kime gidersen, hadi bakalım? Hangi kapıya gidersen, yok başka kapı! Duracaksın orada, gözyaşı döküceksin, yalvaracaksın.

“—Evet, hata bende yâ Rabbi; ama gitmem, başka kapı yok; bu kapının halkasını bırakmam. Milyon kere kovsan, bırakmam!” diyeceksin...

Eskiden kitaplarda anlatırlar ki, bir şeyh varmış, bir de derviş varmış. Derviş biraz çalışmış, çabalamış, filan... Eh gözünden perde kalkmış, biraz bir şeyler görmeye başlamış; bakmış ki:

Şeyhi cehennemlik görünüyor. Utana sıkıla yanına sokulmuş, demiş ki:

“—Hocam, ben seni manevî müşâhedemde kötü durumda görüyorum...” falan demiş ona.

O da cevap vermiş:

“—Onu ben yıllardır görüyorum. Sen daha yeni görüyorsun, ben onu yıllardır görüyorum.”

“—Yine böyle ibadet ediyorsun, taat ediyorsun...”

“—Ben ibadeti, tâati cennet için, cehennem için yapmıyorum ki... Allah emretmiş, ben ona kulluk etmekle vazifeliyim. Dilerse cennetine sokar, dilerse cehennemine atar; hüküm onun. Elbe tte kim bilir ne edepsizlik yaptım ki atacak, yerindedir, pekâlâ... Hepsi yerinde; ama kendisi bilir, bana düşen kulluk etmek.”

Birkaç gün geçmiş, bakmış mürid, manzara değişmiş: *Levh-i Mahfûz*'da efendisi iyi halde...

Hikâyedir belki, belki olmuştur, belki görmüştür bilmiyoruz da; biz ibadeti Allah'ın rızası için yapıyoruz, öyle başka...

“—Cenneti verirsen sana ibadet ederim ya Rabbi! Vermezsen yok...”

Buna *yahudi bezirgânlığı* derler, öyle şey olur mu?

فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ
يَسْخَطُونَ

(التوبة: ٥٨)

(*Fein u'tù minhâ radù*) [Sadakalardan onlara da bir pay verilirse, razı olurlar; (*ve in lem yu'tav minhâ izâ hüm yeskatùn*) şayet onlara sadakalardan verilmezse, hemen kızarlar.] (Tevbe, 9/58)

Bir kısım ham kimseler, harpte kâfirlerle dövüşmekten elde edilen ganimetler kendilerine verilirse, memnun oluyorlarmış; verilmediği zaman, ellerine bağış gelmediği zaman, kızıyorlarmış. “Böyle müslümanlık olur mu?” diyor Kur'an-ı Kerîm... Verilirse memnun oluyorlar, verilmezse kızıyorlar. Bir de bakarsın, kızmışlar. Öyle olmayacak müslümanlık. Müslüman sâdık olacak, âşık-ı sâdık olacak. Ne yaparsa yapar, sen kulluğunu iyi yap da, Mevlâ ne yapacağını çok iyi bilir.

Sana birisi üç kuruşluk bir hayır yapsa, bir kahve içirse kırk yıl unutamazsın. Ne demiş dedelerimiz: *Bir fincan kahvenin kırk yıllık hatırı vardır* demişler. Bir kahveye bu kadar şey yapıyorsun, Allah-u Teâlâ Hazretleri kâinatın sahibi. Kulunu lütufsuz bırakır mı, zaten her an lütfuyla muamele ediyor.

Hasılı Allah-u Teâlâ Hazretleri kulluğumuz bilip, tedbire tevessül edip, hayırlar için gayret kemerini belimize kuşanıp, çalışmak nasib etsin cümlemize!

O çalışmanın içinde de Allah'a tam dayanmak nasib etsin, tam tevekkül...

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

(*Hasbuna'llahu ve ni'me'l-vekîl.*) “Allah bize yeter, o ne güzel vekîldir!”

Ayet-i kerîmede bildiriliyor:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ
فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ

الْوَكِيلُ

(آل عمران: ١٧٣)

(*Ellezîne kàle lehümü'n-nâsü*) [Bir kısım insanlar, müminle re: (*Inne'n-nâse kad cemeù leküm*) “Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar; (*fa'hşevhüm*) aman sakının onlardan!” dediklerinde, (*fezâdehüm îmânen*) bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı. (*Ve kâlû hasbüna'llâhu ve ni'me'l-vekîl*) “Allah bize yeter, o ne güzel vekîldir!” dediler.] (Âl-i İmran, 3/173)

Allah bize kâfîdir, yeter. Ona dayandık mı, sırtımızı kimse yere getiremez. Allah'a dayanan kurtulur. Duvara dayanırsa, duvar yıkılır. Allah'a dayanırsa, kurtulur insan. (*Hasbüna'llâh*) “Allah bize kâfîdir, (*ve ni'me'l-vekîl*) o ne güzel vekîldir!” demişler.

Cümle cihan halkı hasım olsa insana, Allah dost olsa yeter. Cümle cihan halkı insana dost olsa, önünde el pençe divân dursalar, “Efendim!” deseler, ayak üstünde karşılasalar; Allah sevmezse, hiç kıymeti yok; yazıklar olsun!

Zaten şu dünya, göz yumup açıncaya kadar geçiyor. Seksen yıl falan diyorlar; ama o bile çabuk geçiyor. Seksen yıl, doksan yıl... Sor bakalım yaşlı amcalara:

“—Ne anladın sen şu ömürden?”

“—Bir gençlik, bir yaşlılık derken ne olduğunu anlayamadım. Ömrün sonuna geldik.” diyor herkes... Kime sorduysam ben, ö yle diyor.

Ebedî hayatın yanında zaten, nedir ki?

O iman ile, Allah’a öyle sarılmak nasib etsin!

b. Peygamber SAS’ın Kalbinin Uyumaması

Rasûlüllah Efendimiz SAS, kendisinden bahsediyor bu had is-i şerifte:³

قِيلَ لِي يَا مُحَمَّدُ لَتَنَمَّ عَيْنُكَ وَلَتَسْمَعَ أُذُنُكَ

وَلَيَعِ قَلْبُكَ فَنَامَتْ عَيْنِي وَوَعَى قَلْبِي

وَسَمِعْتُ أُذُنِي

(ابن سعد عن أبي بكر بن عبد اللّ بن أبي مریم مرسل)

RE. 336/14 (*Kıle lî: Yâ Muhammed, litem aynüke, ve litesma’ üzünüke, velyai kalbüke! Fenâmet aynî, ve va’iye kalbî, ve semiat üzünî.*)

³ İbn-i Sa’d, *Tabâkat*, c.I, s.196; Ebû Bekir ibn-i Abdullah ibn-i Ebû Meryem Rh.A’ten.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.V, s.65, no:4597; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.18, no:11; Ebû Kılâbe Atıyye’den, o da Rebîa el-Cerşî R.A’dan

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.204, no:1020; *Mecmaü’z-Zevâid*, c.V III, s.467, no:13958; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XV, s.213, no:15344.

Rasûlüllah SAS nasıl bir kimseydi? Senin benim gibi bir insandı, beşerdi. Melek değildi, cin değildi; beşerdi. Annesi Âmine, babası Abdullah, dedesi Abdu'l-Muttalîb... Kızı Fâtımatu'z-Zehrâ, damadı Hz. Ali... Harp etmiş, aç kalmış, yemek yemiş, oruç tutmuş, namaz kılmış; üzülmüş, sevinmiş, dua etmiş... Beşer, senin benim gibi bir beşer; ama nasıl bir beşer? İşte bu sorunun cevabı zor...

مُحَمَّدٌ بَشَرٌ لَا كَالْبَشَرِ
بَلْ هُوَ كَالْيَاقُوتِ بَيْنَ الْحَجَرِ

Muhammedün beşerün, lâ ke'l-beşer;

Bel hüve ke'l-yâkütü beyne'l-hacer.

“Muhammed SAS bir beşerdir, ama sıradan bir beşer değildir; taşlar arasındaki yakut gibidir. Yakut da bir taş, ama kıymetli bir taş, kıymetli taşların da en kıymetlisi; onun gibi.”

Müstesnâların müstesnâsı bir insan ve Allah-u Teâlâ Hazretleri onu övmüş, sevmiş... Artık daha ötesine ne diyelim? Biz onu nasıl övelim?

Diyor ki bu hadis-i şerifte:

(*Kîle lî*) “Bana denildi ki: (*Yâ muhammed*) “Ey Muhammed, (*litenem aynüke ve litesma' üzünü-ke*) gözün uyusun da kulağın yine işitsin, (*ve liya' kalbüke*) kalbin de idrakli olsun, şuurlu olsun.” Yâni, “Uykuda olduğun zamanda bile gör, işit ve idrak halinde ol!” buyurdu Allah bana. “Ondan dolayıdır ki, (*Fenâmet aynî*) gözüm uyudu, (*ve va' iye kalbî*) fakat kalbim şuurlu ile her şeyi idrak etti, (*ve semiat üzünî*) kulağım da işitti.”

Öyleydi Rasûlüllah SAS, uyurdu, yanında söz söylerlerdi veyahut uzakta konuşurlardı; onu yine söylerdi. Yâni peygamber olduğu için, Allah'ın müstesnâ, has-halis nimetlerine mazhar olmuş bir kulu. Arkasından da görürdü, arkasını da bilirdi; bakmadığı halde arkasında olanı bilirdi. Allah-u Teâlâ Hazretleri sevmiş, müstesnâ şeyler ile ikramda bulunmuş.

Hanımları bir şeyler konuşurlardı... Tabii yetişme devresinden, beşer hali, insanoğlunun nefsi var ya, şeytan var, nefis var; aralarında bir şeyler konuşulurdu, Rasûlüllah SAS Efendimiz:

“—Siz şöyle şöyle konuştunuz, böyle böyle dediniz!” diye haber veriverirdi.

Onun üzerine derlerdi ki:

قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ

(التحریم: ۳)

(*Kàlet men enbeeke hâzâ?*) “Yâ Rasûlallah, bunu kim söyledi sana?” Kendi aralarında konuştular, kim söyledi?” (*Kàle nebbeeniyel-alîmü'l-habîr.*) [“Bunu bana, her şeyi hakkıyla bilen ve her şeyden hakkıyla haberdar olan Allah haber verdi.” buyurdu.] (Tahrîm, 66/3)

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin peygamberi değil mi o! Allah bildirdi, Allah bildirince bilir insan...

İnsanın kendisinin gücü-kuvveti yoktur. Evliya, velîliği nasıl yapıyor? Enbiyâ, nebîliği nasıl yapıyor? Peygamberler, peygamberliği nasıl yapıyor? Kameri nasıl bölüyor, parmağından suyu nasıl akıtıyor, üç yüz beş yüz kişiyi nasıl suya

kandırıyor, yemek nasıl bereketli oluyor? Yapan, eden, çatan hep Allah-u Teâlâ Hazretleri'dir; ama sevdiği kullara ikram olarak yapıyor. Onun için kerâmet demek, ikram demek. *Kerâmet*, Arapça'da ikrâm demek. Allah ona ikram ediyor, müstesna bir vasıf lütfetmiş, ondan oluyor o...

“—Hocam, olur mu böyle şey?” dersiniz, hadis-i kudsîyi hatırlatırım. Buyurmuyor mu ki Peygamber SAS Efendimiz:⁴

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.V , s.2384, *Rikâk*, 84/38, no:6137; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.58, *Birr ve İhsân*, no:347; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V III, s.206, no:7833; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.520, no:7087; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.346, no:6188, Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.4; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.460, no:8750; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.380; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.175, no:1438; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXV I, s.96, no:5460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V III, s.221, no:7880; Ebû Ümâme RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V I, s.256, no:26236; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.139, no:9352; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.327, no:1457; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Evliyâ*, c.I, s.23, no:45; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXV II, s.277, no:7491; Hz. Aîşe RA'dan.

Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.381; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.168, no:4445; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.II, s.232; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.192, no:20301; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.229, no:1155-1160 ve c.V II, s.770, no:21327; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.513, no:3498, 3499; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V III, s.82, no:6898; Nevevî, *Riyâzu's-Sâlihîn*, c.I, s.246, no:1.

وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا
افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ
بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحْبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ
الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي
يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا

(بخ. عن أبي هريرة)

(*Ve mâ tekarrabe ileyye abdî bi-şey'in ehabbe ileyye mimme'fteradtü aleyhi*) “Kulum bana, kendisine farz kıldığım ibadetlerden daha sevimli bir şeyle yaklaşamaz; en çok farz ibadetlerle yaklaşır. (*Ve mâ yezâlü abdî yetekarrabü ileyye bi'n- nevâfili*) Kulum nâfile ibadetlerle de bana yaklaştırmaya devam eder. Sâlih amelleri yapa yapa bana yaklaşır, yaklaşır, yaklaşır... (*Hattâ uhibbehû*) Sonunda ben onu severim.”

Bak ilk başta demiyor, devam istiyor Allah... İbadet edeceksin, namaz kılacaksın, tesbih çekeceksin, oruç tutacaksın... İyilik yapacaksın, bir daha yapacaksın, bir daha yapacaksın... Bir iyilik yapıp da, dur bakalım ne gelecek diye bekleme! Devam edeceksin. (*Hattâ uhibbehû*) “Nihayet severim o kulumu. İmtihanlardan geçer, meşakkatlerden geçer; o kulumu severim.”

(*Feizâ ahbebtühû*) Ben kulumu sevdiğim zaman ne olur? (*Küntü sem'ahüllezîyes'mau bihî*) İşittiği kulağı olurum; (*ve basarahü'llezî yeb'suru bihî*) gördüğü gözü olurum; (*ve yedehü'lletî yabtışû bihâ*) tuttuğu eli olurum; (*ve riclehü'lletî yemşî bihâ*) yürüdüğü ayağı olurum; benimle görür, benimle işitir, benimle tutar, benimle yürür..." Ne demek bu? "Onun her işine yardım ederim!" demek. O zaman işler değişir işte.

Cezayirli Hasan Paşa, gazaya çıkmış, dolaşmış... Nerede dolaşıyor? Cezayir'in üzerlerinde dolaşıyor, nerede dolaşacak? İtalya, Fransa, İspanya arasındaki adaların etrafını dolaşmış. Beri tarafa zaten düşman sokulamıyor ki... Bir tek düşman gemisi gelememiş.

"—Niye o zaman öyle de şimdi böyle?"

"—O zamanki müslüman öyleydi, sen böyle müslümansın da ondan... Seninle onun arasındaki kalite farkıdır etraftaki fark!"

O adam o tarafları dolaşmış, hiç kimse yok. Herkes bir tarafa sinmiş; "Türkler var!" diye... Hiç gezemiyorlar. Batı Akdeniz'de, bizim Kıbrıs civarında filan değil, taa İspanya taraflarında...

Bir adaya gelmişler, demirlemişler geceleyin. Ondan sonra, sabaha doğru demir alıp adadan ayrılmaları lâzım, güneş doğmadan... Gemiler kalkmamış. Beş altı gemilik grup halinde imişler.

Öbür gemilerin kaptanları demişler ki;

"—Bizim bu Hasan Reis, ilk defa sefere çıkıyor, tecrübesi az bunun. Gündüze kalacağız burada, düşman da kenardan görecektir gemimizin sahile

yanıştığını; topa tutar, başka bir Şey yapar, zarara uğrarız. Hâlbuki geceden, daha ortalık ışımadan çıkmamız lâzım bu koydan dışarıya. Hâlâ da haber gelmedi, kayığa binelim, söyleyelim!” demişler. İşaretleşmişler, kayıklara binmişler, Hasan Reis’in kalyonuna gelmişler.

“—Nerede Hasan Reis?”

“—Kaptan köşkünde, kaptan kamarasında; arka tarafta... İbadet ediyor!” demişler.

“—Allah Allah, Şimdi ibadet sırası mı? İş yapma zamanı...” Kapıyı çalmışlar, girmişler; seccadenin üzerinde zikirle,

ibadetle meşgul oluyor. Demişler ki:

“—Efendim, gemiciliğin töresinde böyle bu vakte kadar bir limanda kalmak yoktur, düşman bastırırır. Engin denize çıkacaksınız, burada manevra yapamazsın, rüzgâr esmez, olmaz... Geç kaldık, Őimdiye çoktan çıkmamız lâzım dışarıya.”

Demiş ki:

“—Yoldaşlarım, kardeşlerim; biraz daha sabredin, biraz sonra ben size emir vereceğim. İnşâallah birkaç parça düşman gemisi geliyor, Şimdi burada duralım, duralım; onların önüne birden çıkalım, ben size haber vereceğim!” demiş.

Edep var, askeri terbiye var; neyse çıkmışlar dışarıya. Fakat birbirlerinin yüzüne bakmışlar, demişler ki:

“—Adam hem denizciliği bilmiyor, denizcilik usûlünü bilmiyor, hem de şimdi bir de velîlik taslıyor. Gemi gelecekmiş de falan diye istikbale ait bir şeyler söylüyor. Yok ortalıkta daha, ufukta gemi falan yok. Neler söylüyor bu adam?” diye birbirlerine bakmışlar, baş sallamışlar falan... Gemilerine gitmişler. Fakat aradan ne kadar zaman geçtiyse, ufuktan beş altı tane düşman gemisi belirmiş.

Görmeden nasıl söyledi bu adam? Deminki hadise göre söyledi.

“Ben onun gören gözü olurum demedi miydi hadis-i kudsîde.” O görmeden gösterir Allah işte... Geleceğini bildirir kalbine... Orada hazırlık yapıyorlar, düşman gemilerinin üstüne çıkıverince birden adanın koyundan; ötekiler hemen zaten yelkenleri suya indirmiş, teslim oluvermişler; o gemileri almışlar ganimet olarak dönmüşler Cezayir’e...

İşte öyle olur. Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin Rasûlü’ne verdiği o vasıflar, sıfatlar, Rasûlü’nün yolunda yürüyen kimselere de verilir. Yürürsen, yürüyebilirsen, Allah-u Teâlâ Hazretleri onu verir.

“—Peki, kerâmet ile mûcize arasında ne fark var?”

“—Kerâmet velîlerden olur, mûcize nebîlerden olur. Her ümmetin velîlerinin kerameti, o ümmetin peygamberinin mûcizesinin devamıdır, ona bağlıdır, peygamberine bağlıdır.”

Hasılı insan Hakk’ın yolunda giderse,

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ

لَا يَحْتَسِبُ

(الطَّلَق: ٢ - ٣)

(*Ve men yettakı'llàhe yec'al lehû mahrecen*) “Kim Allah'tan korkarsa, takvâ ehli olursa, Allah ona bir çıkış noktası gösterir; (*Ve yerzukhü min haysü lâ yahtesib*) ve onu ummadığı yerden rızıklandırır.” (Talâk, 65/2-3) dediği gibi lütfeyler, kerem eyler.

Biz kalbimizi doğrultalım, Allah'a has halis kulluk edelim, temiz, pâk kul olalım! Bak gör o zaman neler olur, ne lütuflara nâil olur insan...

c. Şuf'a Hakkı

Bu hadis-i şerif de mülk hukukuna dair, mülkiyete dair bir hüküm taşımaktadır:⁵

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.V II, s.447, no:2061; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.296, no:14190; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.588, no:5184; Beyhakî, *Sünenü'l- Kübrâ*, c.V I, s.102, no:11334; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.326, no:1080; Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.181, no:882; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V III, s.79, no:14391; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.IV , s.51; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.590, no:5185; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.376, no:7687; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.XIV , s.322, no:4625; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V II, s.171, no:23190; Ebû Seleme RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdîs, c.XV , s.161, no:15221.

قَضَى بِالشُّفْعَةِ فِي كُلِّ مَا لَمْ يُقَسَّمْ فَإِذَا وَقَعَتْ
الْحُدُودُ وَصُرِفَتِ الطَّرِيقُ فَلَا شُفْعَةَ

(خ. ه. حم. عن جابر)

RE. 337/1 (*Kadà bi'ş-şuf'atî fî külli mâ lem yuksem, feizâ vakaati'l-hudud, ve surrifeti't-turuk, felâ şuf'ate.*)

Peygamber SAS Efendimiz, taksim edilmemiş olan bir malda *hakk-ı şuf'a* ile hükmetmiştir. Bu ne demek? *Hakk-ı şuf'a* ne demek?

Bir kimsenin bir malda başka kimseyle ortaklığı varsa, diyelim ki bir tarlanız var, üç kişi ortakısınız, hissedarsınız. Taksim edilmemiş bir ortaklığınız var... Sen sıkıştın, kendi hisseni başkasına yüz bin liraya satmaya kalkıştın. Satabilir misin?

Tabii, her mülk sahibi insan mülkünü satabilir; ama öteki ortakların var ya... Bizim dinimiz diyor ki:

“—Sen onu bir başkasına satsan yüz bin liraya... O ortaklardan bir tanesi dese ki, ‘Ben bu tarlanın ortağım. Bu adamla ortaktım, yüz bin lirayı ben veriyorum!’ derse, mal onun olur.” Yâni sen ötekisine satsan da, İslâm hukukuna göre mal ortağın olur, çünkü onun *hakk-ı şuf'ası* var. O orada ona çift olmuş, onunla beraber onun mülkiyetine iştirak etmiş. Allah ona bir hak tanıyor, üstünlük tanıyor.

Ama almayacağım derse, sen dedin ki ev ortağına:

“—Yâhu, o evimiz seninle yüzde elli ortak. Satmak ihtiyacımdayım, alır mısınız?”

“—Almayacağım!”

O zaman istediğine satabilirsin. Ona haber vermeden başkasına satarsan, o da dilerse o parayı verir alır. Başkasının verdiği kadar, o bedeli vererek kendisi alabilir.

“—Yok, mal benimdir, inat ediyorum, o ortağıma vermeyeceğim, başkasına satacağım!” derse o inadı kabul etmiyor bizim dinimiz. Ortağa üstünlük tanıyor.

Bu hususta böyle hükmetmiş Peygamber SAS Efendimiz. Taksim edilmemiş bir mülkte hakk-ı şuf'a ile hükmetmiş. Yâni ortağın öncelik hakkını ileri sürerek bu hükmü koymuş Peygamber SAS Efendimiz. Ne zamana kadar? (*İzâ vukûte'l-hudûdu ve surufeti't-turuk*) “Yollar açılıp da, hudutlar belli oluncaya kadar.” Eğer sen tarlayı üçe bölmüşsen,

“—Şurası senin, burası benim, burası benim...” o zaman kalmaz. Taksim edilmiş çünkü yeri belli o zaman öyle bir bağlantı bahis konusu değildir. Ama taksim olmayan, taksim edilmemiş olan bir şey için olur da, taksim edilmiş, tek mülkiyet haline gelmiş. Toplu bir arazi almışsınız, parselasyon yapılmış;

“—Şurası senin, burası benim.”

Yolları belli, hudutları belli... Artık bunda hakk-ı şuf'a olmaz. İslâm hukukuna göre, böyle bir mesele ile hükmetmiş Peygamber Efendimiz SAS. Ne güzel, ortağa yardımcı... Elbette insan kendi malının yanındaki yeri kendisi alıp, oraya sahip olmak ister; o nu hak kabul ediyor dinimiz.

d. Şahitlik ve Yemin

Diğer bir şey:⁶

⁶ Müslim, *Sahîh*, c.IX, s.98, no:3230; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.323, no:2970; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.167, no:20422; Tahavî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV, s.144; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.191; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.149, no:719; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.186, no:1263; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.X, s.12, no:3132;

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V II, s.185, no:2359; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.462, no:5073; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.150, no:724; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V II, s.186, no:2360; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.305, no:14317; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.IV, s.212, no:29; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.144, no:1366; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.321, no:1501; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.188, no:1265; Câfer ibn-i Muhammed, babasından.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.285, no:22513; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.149, no:722; Sa'd ibn-i Ubâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V I, s.189, no:15295; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.365, no:7046;

Câmiü'l-Ehâdis, c.XV, s.162, no:15225.

قَضَى بِالْيَمِينِ مَعَ الشَّاهِدِ الْوَاحِدِ

(حم. ش. م. د. ه. عن ابن عباس؛ حم. ت. ه. ق. طس. عن جابر؛ د. ت. ه. ق. عن أبي هريرة؛ ق. عن ابن عمرو؛ والباوردی، طب. ك. ق. ض. عن بلال بن الحارث المزني؛ طب. حل. ق. عن زيد بن ثابت؛ ابن قانع عن شعيب بن عبيد اللّ بن الزبيد ابن ثعلبة عن أبيه عن جده؛ أبو عوانة، وابن قانع، طب. ق. عن سرق؛ ق. عن علي؛ حم. طب. قط. ق. عن سعد بن عبادة؛ ابن قانع، ق. عن شعيب ابن عبيد اللّ بن الزبيد العنبري عن أبيه عن جده؛ حم. طب. ق. عن عمارة ابن حزم؛ النقاش في القضاة عن ابن عمر؛ ش. عن أبي جعفر مرسل)

RE. 337/2 (*Kadà bi'l-yemîni maa's-şâhidi'l-vâhid*) Peygamber Efendimiz, bir şahit ile yemin etmek suretiyle şahitliğini kabul eylemiş. Malum iki şahit lâzımdır İslâm'da...

Bu kuvvetli bir hadis-i şeriftir. Dinimizin hukuk ahkâmına ait hususlardır.

e. İlmini Gizlemek

Kef harfine geçtik. Biliyorsunuz, okuduğumuz kitap alfabetik bir kitaptır. Hadis-i şerifin ilk kelimesinin ilk harfine göre hadisler dizilmiştir. *Kaf* harfi bitti şurada, şimdi *kef* harfine başladık. Buyuruyor ki Peygamber SAS:⁷

كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحَوْتُ فِي الْبَحْرِ
وَالطَّيْرُ فِي السَّمَاءِ

(ابن الجوزي في العلل، عن أبي سعيد)

⁷ İbnü'l-Cevzî, *İlel*, c.I, s.99, no:125; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.190, no:28997. *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.242, no:15416.

RE. 337/3 (*Kâtimü'l-ilmi yel'anühû küllü şey'in, hatte'l-hûtü fi'l-bahri, ve't-tayru fi's-semâ'*)

(*Kâtimü'l-ilmi*) “İlmi ketmeden, söylemeyen. Vermiyor, biliyor ama öğretmiyor, saklıyor. Ağzını kapatmış... İlmini ketmeden kimseye (*yel'anühû*) lânet eder (*küllü şey'in*) her şey lânet eder.”

“—Seni cimri, seni mel'un! Biliyorsun da bildiğini başkasına öğretmiyorsun.” diye lânet eder her şey. Neler? (*Hatte'l-hûtü fi'l-bahri*) “Denizdeki balık, (*ve't-tayru fi's-semâ'*) ve havadaki kuş bile. Cümle mahlûkat...”

Bakın bizim dinimiz ilme ne kadar ehemmiyet vermiştir, tarif edilemez. İnsan ilim yoluna girdi mi, cennetin yoluna girmiş demektir. Yürürse, *el-hamdü lillâh* cennete kadar varır o yolun sonu. Biraz sabret, yürü bak... Arkası, sonu cennet... İlmi saklamak yasaklanmıştır.

İki nokta vardır burada izah edilmesi gereken: İlim, ehlinden saklanmaz. Falanca genç istidatlı, ehliyetli, edepli, terbiyeli ve ilmi hayra kullanacak bir kimse. Ona bildiğini öğretmezsen, senin yakana yapışır; mel'un olursun, her şey sana lânet eder; yerdeki, gökteki şeyler lânet eder. İlmi öğreteceksin. Öğretmezsen? Öğrenmek isteyen o talebeye zulümdür o. Bak gelmiş edepli, terbiyeli talebe... Öğrenecek sende. Çırak sanatı öğrenecek; talebe ilmi öğrenecek. Öğretmekle vazifelidir. Sakladığı zaman, kıyamet gününde onların ağızlarına ateşten gemler vurulacak. Cehennemde öyle azaplandırılacak o saklayanlar.

“—Sen biliyordun, bildiğini öğretmedin!” diye ateşten gemler ile gemlenecek diyor.

Bu iki mânâyı ihtiva eder: Birisi cehenneme girecek demektir. Bir de cehennemde bu tarzda azablanacak demektir. Onun için, insan bildiğini söylemeli, bildiğini başkasına öğretmeli! Siz de duyduğunuz hadisleri iyi duyun, iyi öğrenin; başkasına öğretin! Bildiğini saklamayacak insan.

Şahitlik de böyle... Hadiseyi gördün, vuran şu...

“—Ama şirret bir adam, söylersem bana da zararı dokunur.”

Başkasına iftira ediyorlar, sen de biliyorsun ki iftira edilen yapmadı o hadiseyi, bu yaptı. Biliyorsun, bak bilgi var senin içinde. O bilgiyi saklıyorsun bir sebepten... Korkundan, taraf tuttuğundan, filan... Bu da aynı gruba dâhildir. Bildiğini söyleyecek.

Âlim; geldi birisi bir şey sordu, korkmayacak, söyleyecek. Allah-u Teâlâ Hazretleri ilim adamlarıyla ahd ü peymân eylemiştir, anlaşması vardır. İlim adamı kullara hak bildiği şeyi dosdoğru söyleyecek. Korkup saklamayacak.

“—Şu zengindir, söylersem bana darılır yardım etmez. Şu validir söylersem kızar, şöyle yapar.”

Öyle şey yok! Hak bildiği şeyi söyleyecek. Allah’a karşı mes’ul. Söylemesi lâzım. İlimi saklarsa Allah onu çeşitli cezalara çarptırıyor. Gökte kuşlar, denizde balıklar dâhil bütün her şey ona lânet eder. Demek ki ilmi ehlinde saklamayacağız.

Bir de bu madalyonun öteki tarafı vardır. Perdenin bir de arka tarafı vardır, o da şudur ki: İlmî nâehle de vermek doğru değildir.

Nâehil adama da ilim vermek doğru değildir! Verirsen, mes'ul olursun.

“—Hocam olur mu?”

“—Olur...”

Bir misal ile söyleyeyim, sen de kabul edeceksin:

Birisi geldi, tir tir titriyor sinirinden... Elinde tabanca var.

“—Ali Efendi nerede? Söyle...” diyor,

Sen de Ali Efendi'nin nerede olduğunu biliyorsun. Söylersen ne olacak? Bu adam bu sinirle kızmış ona, burnundan soluyor; bu tabancayla gidecek onu öldürecek.

“—Söyler misin?”

Söylersen mes'ul olursun, Allah senden sorar, ne diye söyledin, adamı öldürttün.

“—Evet, ben Ali Efendi'nin nerede olduğunu biliyorum, demin şu sokaktan geçti, evine girdi!” dersin, gidecek öldürecek adamı mesela...

Başka bir misal verelim: Bir şahıs geliyor senden din ilmi öğreniyor; adam hâin, Avrupalı, müsteşrik, müslümanların ilimlerini öğrenecek, ondan sonra müslümanları nasıl hançerleyebilirim sırtından diye kullanacak o bilgiyi. Doğru mu öğretmek? Olmaz! Öğretirsen vebal altında kalırsın.

Hız. İsa AS demiş ki:

“—Domuzların boyunlarına gerdanlık takmayın!”

Domuzun boynuna gerdanlık takılır mı? Ne demek istiyor? Nâehle ilim öğretmeyin, süslemeyin onu ilimle; ehline öğretin ilmi. Onun için talebeyi iyi seçmek lâzım! İlim öğreteceğin kimseyi iyi seçmen lâzım! Öğrendiği şeyi hayra mı kullanacak, şerre mi kullanacak?

Geliyor şimdi,

“—Tasavvufu öğreneceğim...”

“—Ne yapacak?”

“—İstismar edecek, dünyalık kazanacak.”

Öğretmeyeceksin! Öğretirsen vebal olur. O dini istismar edecek, cebini doldurmaya bakıyor o... Onu kovacaksın, ona öğretmeyeceksin; ama öbür tarafta boynu bükük duruyor... Peşinden koş onun,

“—Gel!” de, yalvar yakar, yevmiyesini ver; ona öğret.

Ehline öğretmezsen, ehline zulmedersin; nâehle öğretirsen ilme zulmedersin. Yazık olur...

Nazlı, nâzenin kızını sarhoş, ayyaş, serseri bir kişiye verir misin? Vermezsin, yazık eder kızcağıza; vurur, döver, kırar, geçirir; hayatını zindan eder. Onun gibi... Nâehle de ilim verilmez. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi ilme ehil eylesin! İlmin kadr u kıymetini bilen eylesin! Öğrendiğini başkasına, ehil kimselere nakleden kimse eylesin!

f. Söz Taşımanın Vebali

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

كَادَتِ النَّمِيمَةُ أَنْ تَكُونَ سِحْرًا

(ابن لال عن أنس)

RE. 337/4 (*Kâdeti'n-nemîmetü en tekûne sih râ*) “Nemîme, neredeyse sihir olayazdı.” Hadis-i şerifin mânâsı bu.

Nemîme ne demek? *Nemîme*, *nemmâmlık* demek. *Nemmâmlık* ne demek? Birisinden söz alıp, ötekisine gidip o sözü söyleyip, aralarını bozmak için söz taşıyıcılık yapmak. İki kimse; birisi ile konuşuyor, ondan duyduklarını, işittiklerini gidiyor öbür tarafa

“—Aaa, Ali Efendi sana söyle dedi, böyle dedi!” filan, onu buna kışkırtıyor, kızdırıyor; ikisinin arası bozuluyor, birbirlerine hasım oluyorlar. Söz taşıması yüzünden oluyor. Bu söz taşımaya *nemmâmlık* derler, *nemîme* derler.

Gıybet nasıl günahsa, söz taşımak da günahdır. Ara bozuyor çünkü... Bizim dinimiz bozucu şeyleri yasaklamıştır, yapıcı şeyleri teşvik etmiştir.

Gıybet, ara bozuyor; yasak... *Nemîme*, ara bozuyor; yasak... *Mizâh*, kalp kırıyor; yasak... Yalan, her şeyi alt üst ediyor; yasak... Buna mukâbil hayırlı şeyler, iyi şeyler teşvik edilmiştir.

⁸ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.655, no:8351; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV, s.242, no:15419.

Bu hadis-i şerifte diyor ki Peygamber Efendimiz: “—Söz taşıma, getirip götürme; neredeyse sihirbazlıkla denk olayazdı.” Sihirbaz cehenneme gidecek, sihir günah, haram... “Onun kadar kötü bir şeydir.” diyor.

Çokça da yapılır bu nemîme denilen şey; çok yapılır, farkında olmadan çok yapar. Siz yapmazsınız bile diyemeyeceğim size, umumiyetle Allah razı olsun, bizim kardeşlerimiz iyidir, hoştur filan... Başkalarından üstündür; ama insan gizli-aşikâr, bilir- bilmez yapar bunu. Onun için sözünüze dikkat edin, birinin lafını ötekisine nakletmeyin, gıybet etmeyin, dedikodu etmeyin, nemmâmlık yapmayın; bak sihirbazlıkla denk tutulacak cezası ona göre ağır olur. Ara bozmaya sebep olan bir kötü huy olduğundan.

Bir güzel fıkra yazmıştı Hocamız Rh.A, onu da bu münasebetle anlatayım:

Mûsâ AS’a Allah-u Teâlâ Hazretleri vahyetmiş, demiş ki:

“—Yâ Mûsâ, bu şehirde bir nemmâm var; laf taşıyan, ara bozan bir kimse var, onun yüzünden bu şehirden bereketimi esirgedim. Lütfumu, bereketimi kestim bu şehre.” demiş vahiy ile Mûsâ AS’a...

Bilmiyorum siz böyle bir şeyle muhatap olsanız ne derdiniz?

Mûsâ AS demiş ki:

“—Yâ Rabbi, onu bana bildir de kulağından tutup atayım şehirden dışarıya!” demiş. “Şehre zararı dokunuyor, Allah’ın lütfu, keremi gelmiyor. “Çıkartayım bu şehirden.” demiş.

Demiş ki:

“—Yâ Mûsâ, ben onu söz taşıyor, başkasının aleyhinde konuşuyor diye, onun yüzünden bu şehri lütfumdan mahrum bırakıyorum. Hiç aynı kötü şeyi kendim yapar mıyım? Onun adını sana verir miyim?” demiş.

Bak peygamberine söylemiyor o kötü huyluyu.

Allah dilerse bildirir, dilemezse bildirmez. Allah'ın velî kulu da on yıl sonra olacak şeyi bilir de, burnunu ucundaki kuyuyu görmez, düşebilir. Bildirdiğini bilir çünkü... Bizâtihi kendisinde bilmek yok. Allah bildirdiği için biliyor. Bir hikmete mebnî bildirmezse bildirmez.

“—Hiç ona nemmâmlıktan dolayı kızarken, ben nemmâmlık yapar mıyım?” demiş...

Çok hoşuma gitti bu fıkra...

İşte dikkat edelim; böyle ara bozmamaya, laf taşımamaya, kovuculuk yapmamaya gayret edelim! Güzel huylu, tatlı dilli, yapıcı, içtimâî münâsebetleri tamir edici kimseler olalım inşaallah!

g. Yumuşak Huylu Olmanın Fazileti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

⁹ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V I, s.127, no:5996; Taberânî, *Mu'cemü's- Sağîr*, c.II, s.153; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.130, no:5813; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V I, s.337, no:5292.

كَادَ الْحَلِيمُ أَنْ يَكُونَ نَبِيًّا

(خط. عن أنس)

RE. 337/5 (*Kâde'l-halîmü en yekûne nebîyyen.*)
“Halîm kimse, peygamber olayazdı. Neredeyse peygamber olacak gibi oldu.”

Halîm kimse, peygamberlik derecesine çıkacak gibi oldu neredeyse... O kadar kıymetli.

Ne demek *halimlik*?

(*Vehüve terku'l-aceleti ve'l-ukûbeti ve vasfu'l-vakâr ve's-sukûn.*) diye tarif etmiş hocamız şerhinde. Mânâsı şudur ki: “Halimlik ne demek? Aceleyi terk etmek. Acele etmeyecek, ağır başlı, düşüne taşına hareket ediyor ve (*ukûbet*) “Cezayı aniden vermeyecek.”

“—Gel buraya, çat, çut!”

“—Niye vurdun bana baba?”

“—İşte sen şunu yaptın, bunu yaptın...”

“—Ama öyle olmamıştı ki, annem gel dedi de ondan yaptım...”

“—Hay Allah! Ondan mıydı? Ama dövdüm bir kere...”

Cezayı insan acele tatbik ederse, birden yaparsa ne olur? Sonunda pişmanlık duyabilir. Hele o kafa kesmek tarzında falan olursa, daha da beter olur.

“—Ver bir ceza, kesin kafasını!”

Kafası kesildikten sonra suçsuzluğu anlaşılırsa, o adamın kafası yerine gelir mi? Gelmez... İşte onun gibi, insan yaptığı işlerde aceleyi bırakır

da, cezayı birden vermeyi bırakır da; ölçerek, biçerek yaparsa; sükûn ile vakâr ile hareket ederse o kimseye hilim sahibi insan derler, halîm insan derler. Kızılmıyor, sinirlenmiyor; serinkanlılıkla hadiseyi şöyle bir makul, mantıklı bir tarzda düşünüyor, işi ondan sonra yapıyor.

Çok kıymetli bir vasıftır... Bu vasıf, fevkalade kıymetli bir vasıftır, onun için Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: “Peygamber olayazdı neredeyse... Peygamberlik mertebesini bulacaktı neredeyse.” diyor.

Onun için bu güzel vasfa sahip olmaya çalışalım! Sinirlenmeyelim, düşünme-taşına, gerekiyorsa döv yine... Çünkü babasının vurduğu yerde gül biter. Yâni dövmek de gerekebilir belki.

Namaz kılmıyor; kıl diyorsun, kılmıyor; kıl diyorsun, kılmıyor...

“—Gel buraya haylaz!”

O zaman gözünü korkutursun, sonunda anlar kıymetini. Dövsen yine kılar bu sefer... Ama ilk başta anlayıncaya kadar, icabında dövrebilirsin; ama cezayı acele etme. Yapacağın işe dikkat et.

Halim-selimlik sıfatını Allah cümlemize ihsân eylesin!

h. Kur'an'ı Rabbimizden Dinlemenin Lezzeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

¹⁰ Hatib-i Bağdadi, *el-Müttefik ve'l-Müteferrik*, c.II, s.77, no:173; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XIV, s.480, no:39342; *Camiü'l-Ehadis*, c.XV, s.235, no:15397.

كَأَنَّ الْخَلْقَ لَمْ يَسْمَعُوا الْقُرْآنَ حِينَ يَسْمَعُونَهُ مِنْ
الرَّحْمَنِ يَتْلُوهُ عَلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

(الديلمى عن أبي هريرة)

RE. 337/6 (*Kâne'l-halku lem yesmeu'l-kur'âne
hîne yesmeûnehu mine'r-rahmân yetlûbu
aleyhim yevme'l-kiyâmeh.*)

Bu hadis-i şerif şöyle: “İnsanlar cennette, Rahman olan Allah-u Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîm'i okuduğu zaman...” O okuyacak, kendi kelâmını bizzat kendi okuyacak cennette... “Hiç duymamış gibi dinleyecekler.”

“—Allah Allah! Ne zevk, ne safa, ne güzellik.”

Rahman olan Allah-u Teâlâ Hazretleri orada o Kur'an'ı okurken, hiç işitmedikleri gibi gelecek yâni... O kadar lezzetli, o kadar hoş, o kadar zevkli, o kadar mest edici olacak yâni. Kendisinden geçecek insanlar. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bizzat kendisinden, bizzat kendi kelâmını, Kur'an-ı Kerîm'in tilâvetini oradan duydukları zaman; diyor ki:

(*Kâne'l-halku lem yesmeu'l-kur'ân*) “İnsanlar Kur'an'ı hiç duymamış gibi olacaklar, (*hîne yesmeûnehüm mine'r-rahmân*) Rahman olan Allah'tan onu dinledikleri zaman. (*yetlûbu aleyhim yevme'l-kiyameh*) O Kur'an'ı Allah-u Teâlâ onlara kıyamet gününde okuduğu zaman; o kadar büyük bir lezzet, o kadar büyük bir zevk, o kadar güzel bir hal olacak.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni cennet ehli, mehtaplı gecede dünya ehlinin mehtabı gördüğü kadar aşikâr bir şekilde göreceklermiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize şu mübarek Ramazan hürmetine, *cemâl-i bâ kemâlini* öylece görmek ve kelâmı kadîmini kendisinden böylece işitmek nasib etsin!

i. Cennetteki Hurilerin Özellikleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

كَأَنَّهِنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ يَنْظُرُ إِلَيَّ وَجْهَهُ فِي
حَدِّهَا أَضْفَى مِنَ الْمِرَاةِ وَإِنَّ أَدْنَى لُؤْلُؤَةٍ عَلَيْهَا
لَتُضِيئُ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَإِنَّهَا يَكُونُ
عَلَيْهَا سَبْعُونَ ثَوْبًا يُنْفِذُهَا بَصْرُهُ حَتَّى يَرَى مَخَّ
سَاقِهَا مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ

(ك. عن ابى سعيد)

RE. 337/7 (*Keennehünne'l-yâkûtu ve'l-mercân, yenzuru ilâ vechihî fî haddihâ asfâ mine'l-mir'âti, ve inne ednâ lü'lüetin aleyhâ letüdîü mâ beyne'l-meşrikı ve'l-mağrib, ve innehâ yekûnü aleyhâ seb'ûne sevben, yunfizuhâ basaruhû hattâ yerâ mühha sâkîhâ min verâi zâlike.*)

¹¹ Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.516, no:3774; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.43, no:3047; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV, s.236, no:15401.

Bu hadis-i şerif de mü'minlerin cennetteki safalarından bahsediyor. Mâlûm olduğu üzere Allah-u Teâlâ Hazretleri cennette kullar için gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, hiç kimsenin hatır ve hayaline sığmayacak nimetler hazırlamıştır! Müjdeler olsun ki gözler görmemiş, kulaklar işitmemiş ve kimsenin tahayyül edemeyeceği kadar mükemmel... Tahammülün üstünde hoş, güzel şeyler hazırlamıştır.

Onlardan bir grubu da şudur ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri mü'min erkeklere hûrîler ihsan edecek, lütfedecek. (*Keenne hünne'l-yâkûtu ve'l-mercân*) “O hûrîler, yakut ve mercanlar gibi olacaklar. O kadar kıymetli olacaklar.

(*Yenzuru ilâ vechihî fî haddihâ*) “O cennetlik adam onun yüzüne, yanağına bakacak; (*asfâ mine'l-mir'ât*) aynadan daha saf, daha pırıltılı, daha berrak görecek onun yanağını, o kadar güzel görecek.”

(*Ve inne ednâ lü'lüetin aleyhâ*) “O hûrî kızlarının üzerlerindeki süslerden, zînetlerden, mücevherâttan en küçük, en aşağı mertebedeki bir incinin, bir tanesi şöyle gösterilse; (*letüdîu mâ beyne'l-meşriki ve'l-mağrib*) maşrik ile mağribin arasını aydınlatır.” O kadar pırıltılı olacak... En aşağı bir incisinin pırıltısı o kadar olacak güzellikçe...

(*Ve innehâ yekûnü aleyhâ seb'ûne sevben*) “Onların üzerinde yetmiş kat elbise olacak; (*yunfizuhâ basaruhû*) o mü'min kul onun elbiselerine baktığı zaman, (*hattâ yerâ muhha sâkihâ min verâi zâlike*) gözü bu yetmiş kat

cennet elbisesinin, libâsının arkasında ayağının iliğini görecek.” diye tarif ediyor Peygamber SAS Efendimiz.

Bir kişi namaz kılsa, namazı kıldıktan sonra şöyle dua etmesi tavsiye ediliyor:

اللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ
الْأَبْرَارِ وَزَوِّجْنَا مِنَ الْحُورِ الْعِينِ

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr*) veya (*Allâhümme ecirnî mine'n-nâr*) “Yâ Rabbi, sen bizi cehennemden kurtar, hıfz eyle, sokma cehenneme.” demek; (*ecirnî*) derse, “Beni sokma!” demek. (*Ecirnâ*) “Bizi sokma!” demek daha iyi olur. Bize de dua e d iverin! Tek başınıza cennete girmek de iyi olur ama, hep beraber gire lim inşâallah! Bir şey eksilmez yâni, herkes girerse...

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr*) “Yâ Rabbi sen bizi cehennemden âzâd eyle. (*Ve edhilne'l-cennete mea'l-ebrâr*) Has, halis, hoş iyi kullarıyla bizi cennetine dâhil eyle, (*Ve zevvicnâ mine'l-hûri'l-ıyn*) hûrîlerle bizi tezvîc eyle, evlendire orada yâ Rabbi!” diye dua edecekmiş, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifte böyle tavsiye ediyor ve diyor ki:¹²

¹² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V III, s.102, no:7496; Taberânî, *Müsnedü's- Şâmiyyîn*, c.II, s.410, no:1601; Ebû Ümâme RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.II, s.345, no:2893; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.II, s.372, no:1451.

إِذَا أُقِيمَتِ الصَّلَاةُ فَتَحَتْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ
 وَاسْتُجِيبَ الدُّعَاءُ وَإِذَا انْصَرَفَ الْمُنْصَرِفُ مِنَ
 الصَّلَاةِ وَلَمْ يَقُلْ اللَّهُمَّ أَجِرْنِي مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنِي
 الْجَنَّةَ وَزَوِّجْنِي مِنَ الْحُورِ الْعِينِ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ
 يَا وَيْحَ هَذَا أَعْجِزُ أَنْ يَسْتَجِيرَ بِاللَّهِ مِنْ جَهَنَّمَ
 وَقَالَتِ الْجَنَّةُ يَا وَيْحَ هَذَا أَعْجِزُ أَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ
 الْجَنَّةَ وَقَالَتِ الْحُورُ الْعِينُ يَا وَيْحَ هَذَا أَعْجِزُ أَنْ
 يَسْأَلَ اللَّهَ أَنْ يُزَوِّجَهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ

(طب. عن أبي أمامة)

(*İzâ ukîmeti's-salâtü*) [Namaz kılındığı zaman,
 (*fütihat ebvâbü's-semâi*) semânın kapıları
 açılır, (*ve'stücîbe'd-duâü*) dualar kabul edilir.

Namaz kılan kimse, (*Allâhümme ecirni mine'n-nâr*) “Allahım, beni cehennemden korusun; (*ve edhilni'l-cenneh*) beni cennetine dâhil eylesin; (*ve zevvicnî mine'l-hûri'l-în*) beni hûrilerle evlendir!” diye dua etmeden kalkar giderse, (*kâleti'l-melâikeh*) melekler şaşarlarmış, derlermiş ki:

(*Yâ veyh, hâzâ a'cizü en yestecîra bi'llâhi min cehennem*) “Yazık, bu adam cehennemden Allah'a sığınmaktan aciz miydi? Allah Allah, ne biçim adam bu, namaz kıldı da arkasından cehennemden Allah'a sığınmadı.”

(*Ve kàleti'l-cenneh*) Cennet de dermiş ki: (*Yâ veyh, hâ zâ a 'cizü en yes'elü'llàhe'l-cenneh*) “Yazık, bu adam Allah’tan cenneti istemekten aciz miydi? Ne biçim adam bu, namaz kıldı da arkasından cenneti istemedi.”

(*Vekàleti'l-hûru'l-în*) Hûrî kızları dadarılacaklarmış bizi de talep etmedi diye, diyeceklermiş ki: (*Yâ veyh, hâzâ a 'cizü en yes'elü'llàhe en yüzevicehû mine'l-hûri'l-în*) “Yazık, bu adam Allah’tan hûrî kızlarıyla evlenmeyi istemekten aciz miydi? Ne biçim adam bu, namaz kıldı da arkasından hûri kızlarını istemedi.”]

Onun için, bu dua hatırınızda olsun:

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr... Ve edhilne'l-cennete mea'l- ebrâr... Ve zevvicnâ mine'l-hûri'l-ıyn.*)

Tur Dağı'nda Mûsâ AS'ın Kıyafeti

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹³

كَانَ عَلَى مُوسَى يَوْمَ كَلَّمَهُ رَبُّهُ كِسَاءٌ صُوفٍ

وَجُبَّةٌ صُوفٍ وَكُمَّةٌ صُوفٍ وَسَرَاوِيلٌ صُوفٍ
وَكَانَتْ نَعْلُهُ مِنْ جِلْدِ حِمَارٍ مَيِّتٍ

(ت. عن ابن مسعود)

¹³ Tirmizî, *Sünen*, c.V I, s.347, no:1656; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.505, no:32368; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XV , s.259, no:15452.

RE. 337/8 (*Kâne alâ mûsâ yevme kelleme hû rabbühû kisâü sûfin, ve cübbetü sûfin, ve kümmetü sûfin, ve serâvilu sûfin, ve kânet na'lâhüm min cildi himârin meyyit.*)

Musa AS, Tur Dağı'nda Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin vahyine mazhar oldu, konuştu:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

(النساء: ١٦٤)

(*Ve kellama'llâhu mûsâ teklîmâ.*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri Musa AS ile konuştu.” (Nisâ, 4/164) Nasıl konuştu? Hikâyesi uzuncadır.

Mûsâ AS doğdu. Doğmazdan evvel Firavun bir rüya görmüş, çok korkmuş bu rüyadan... Çünkü gördüğü rüyada, Beytü'l- Makdis'ten, Kudüs'ten bir ateş çıkmış, bütün Kıptîlerin evlerini sarmış bu yangın... *Kıpt* biliyorsunuz Mısır ahalisine deniliyor. *Kıptî* de onlara mensub demek. Mısır'luların hepsinin evini yakıyormuş, ama İsrâiloğulları'nın evlerini yakmıyormuş. Rüyanı böyle görmüş Firavun.

Toplamış akıl danışacağı kimseleri:

“—Ben böyle bir rüya gördüm, çok korktum, nedir bu?” demiş. Demişler ki:

“—Rüyan şunu gösteriyor ki, Kudüs kökenli bir kişi çıkacak, Mısır'daki Mısırlıların saltanatını yıkacak, evlerini mahvedecek.”

“—Yâ, öyle mi? O zaman bütün bu oradan gelen ahalinin erkek çocuklarını kesin, yapamasın bu işi!” diye bir kesme kararı vermiş.

Çare tevbe edip, istiğfar etmek olacak yerde, doğan çocukları öldürmeye karar vermiş. Benî İsrâîl'in Mısır'a yerleşmiş olanlarından, doğan ne kadar çocuk varsa, onların içinden çıkacak çocuk benim sarayımı yıkacak diye, hepsini öldürtmeye başladı. Çocuk bekleyen hanımları kontrol ediyorlardı, vakti geldiği zaman çocuğu katlediyorlardı Musa AS'ın zamanında.

Ne kadar zalim, hain insanlar geçmiş şu dünyada, ne zulümler olmuştur yâni... Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri hükmetmiş ya, dediği olacak... İsterse Firavun'a onu da yaptırtmaz ama hikme ti var.

Musa AS doğunca Allah-u Teâlâ annesine dedi ki:

“—Korkma, sen bunu şöyle bir kabın içine koy, sepetin içine koy; Nil Nehri'ne salıver.” dedi, oraya salıverdi.

Nehrin üstünde yüzerek bir şeyin içinden bir bebek gidiyor bağıra bağıra... Firavun'un sarayının, rıhtımının önünden geçerken hanımı gördü,

“—Aman bir çocuk suyun içinde, atmışlar, öldürecekler!” filan diye aldılar, getirdiler.

“—Aman pek güzel bir çocukmuş...” dediler.

وَقَالَتِ امْرَأَةُ فِرْعَوْنَ قُرَّةُ عَيْنٍ لِي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ
عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا

(القصص: ٩)

(*Ve kàleti'mreetü fir'avne*) “Firavun'un karısı kocasına dedi ki: (*Kurreti aynin lî ve leke*) ‘Benim ve senin için göz aydınlığıdır!

(*Lâ taktülûhü*) Onu öldürmeyin, (*asâ en yenfeanâ*) belki bize faydası dokunur, (*ev ne'ttehizehû vele-dâ*) ya da onu evlât ediniz!' dedi." (Kasas, 28/9)
"–Peki!" dedi, hanımını kıramadı. O çocuk geldi, Mûsâ AS yâni...

E karnı doycak, o zaman mamalar, hazır şeyler yok ki... Al çarşıdan, sütle kaynat, ver... Karnının doyması lâzım!

وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِنْ قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ
أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ
نَاصِحُونَ

(القصص: ۱۲)

(*Ve harramnâ aleyhim merâdıa min kablü*)
"Biz daha önceden onun sütanalarını kabulüne, emmesine müsaade etmedik." Süt emmedi kimseden Mûsâ AS." Emdirmedi Allah... Annesine va'di yerine gelecek; emdirtmedi.

(*Fekâlet*) Kız kardeşi sarayda çalışıyordu; dedi ki: (*Hel edüllüküm alâ ehli beytin yekfûlûnehû ve hüm lehû nâsîhûn*) 'Size, onun bakımını namınıza üstlenecek, hem de ona iyi davranacak bir aile göstereyim mi?' dedi." (Kasas, 28/12)

"–Getir!" dediler.

Mûsâ AS'ın annesini getirdi Mûsâ AS'ın yanına... Tabii onun memesini emdi, annesinin memesi. Kendi annesine baktırttı Allah; Allah düşmanın evinde, sarayında... Allah düşmanın sarayında, kendi annesine emzirtti.

Allah-u Teâlâ Hazretleri kudret-i külliye sahibidir de her işi hikmetlidir. Böyle yapar işte. Aklımız ermez ki bizim... Bak, idrâkini kullan, hikmetlerini anla, hayran kal! Ağzından tat gitmez, eksik kalmaz. Bak ne hikmetler var.

“—Hey cahil, zalim Firavun! Ne yapabilirsin? Hiçbir şey yapamazsın! İşte bak öldüremedin! Koynunda besliyorsun senin saltanatını yıkacak peygamberi. Ötekileri öldürdün, öldürdün ama işte bak öldürtmedi Allah...”

Orada büyüdü Mûsâ AS sarayda, asîl bir terbiyeyle, müste snâ bir terbiyeyle yetişti, büyüdü. Ondan sonra bir gün, bir akşam, bir yerde, bir kavga olmuş; o kavgada araya gireyim, şey yapayım derken birisi kendi kavminden, birisi hasım olan kavimden. Ötekisine bir yumruk vurdu, öldü... Kaçtı fakat bir gün evvel kendisine yardım ettiği şahsı yakaladılar.

“—Sen mi öldürdün?” dediler.

“—Yok ben öldürmedim, Mûsâ öldürdü!” diye söyledi. Tasvîk etti onu, haber verdi.

Mûsâ AS’ı aramaya başladılar.

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى
إِنَّ الْمَلَائِكَةَ يَأْتِمُرُونَ بِكَ لِيَقْتُلُوكَ فَاخْرُجْ إِنَّي لَكَ
مِنَ النَّاصِحِينَ

(القصص: ٢٠)

(Ve câe racülün min aksa’l-medîneti yes’â)
“Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi.

(Kâle) Dedi ki: (Yâ mûsâ) ‘Ey Mûsâ! (İnne’l-melee ye’temirûne bike liyaktülûke) İleri gelenler, seni öldürmek için hakkında müzakere ediyorlar. (Fahruc) Derhal buradan çık! (İnnî leke mine’n-nâsîhîn) İnan ki ben senin iyiliğini isteyenlerdenim!’ dedi.” (Kasas, 28/20)

Onun üzerine o da korkarak terk-i diyâr etti, çıktı, gitti. Yürüdü, yürüdü, yürüdü, [Sina yarımadasın geçti,] Medyen diyarına geldi. Orada baktı ki, çobanlar koyunları suluyorlar, iki tane kızcağz da kenarda terbiyeli terbiyeli duruyor.

“—Niye bekliyorsunuz siz burada?” diye sordu. Dediler ki:

“—Bizim babamız yaşlı bir kimsedir, bu çobanlar buradan, suyun olduğu yerden sürülerini sevk edip, burayı boşaltmadıkça biz yanına sokulamıyoruz. Onlar adam, biz kadınız... Öyle bekliyoruz.”

(Fesakâlehümâ) Onların nâmına o koyunları sulayıverdi.

Güçlü, kuvvetli tabii...

Çarçabuk gittiler kızlar evlerine, babalarına haber verdiler; erken geliş sebeplerini...

“—Birisi bize yardım etti!” falan diye.

Tabii o da peygamber, babaları da... Çağırıldı. Sekiz-on sene hizmet etti. Sonunda o kızlardan bir tanesiyle evlendi. Ondan sonra Mısır’a dönmek durumu oldu. Hanımını aldı, yola çıktılar, Tur Dağı’na geldiler, hanımı bebek bekliyordu, doğum sancısı başladı. Mûsâ AS:

“—Dur, ben şurada bir ateş görüyorum, oradan ateş getireyim!” diye gitti.

Orada vahiy geldi kendisine... Böyle oldu işte bu işler. Kur’an-ı Kerîm’in ayetlerinden anlaşıldığı üzere. Musa AS ile konuştu Allah-u Teâlâ Hazretleri, Musa AS orada Tevrât’ın ahkâmı kendisine nâzil oldu da, o ahkâmı sonra kendi ümmetine bildirdi.

Burada diyor ki:

كَانَ عَلَى مُوسَى يَوْمَ كَلَّمَهُ رَبُّهُ كِسَاءُ صُوفٍ وَجُبَّةٌ
صُوفٍ وَكُمَّةٌ صُوفٍ وَسَرَائِيلُ صُوفٍ وَكَانَتْ
نَعْلُهُ مِنْ جِلْدِ حِمَارٍ مَيِّتٍ

(*Kâne alâ mûsâ yevme kelleme hû rabbühû*)
“Rabbinin kendisine hitap ettiği, vahyettiği, konuştuğu gün, (*kisâü sùfin*) Mûsâ AS üzerinde yünden bir elbise vardı, (*ve cübbetü sùfin*) yünden bir cübbe vardı, (*ve kümmetü sùfin*) yünden bir takke vardı, (*ve serâvilü sùfin*) yünden bir şalvar vardı.” Her şeyi yündendi...”

Tabii koyuncu insan, ne yapsın; koyunu alırlar, kırkarlar, kıvırırlar, eğirirler, kaba saba bir şey yaparlar. O zaman yün bu devirdeki gibi makbul değil. Şimdi en pahalı malzeme yün... Yatağa sadece kırkılmış yün bile koyacak olsan, bilmem kaç bin liraya çıkıyor bir yatak; pahalı şimdi yün. O zaman da en ucuz şey. İpek pahalı, atlas pahalı, pamuk pahalı da; yün ucuz. İşte böyle mütevazı bir kıyafeti vardı diyor.

(*Ve kânet na'lâhü min cildi himârin meyyitin*)
“Ayağında da ölmüş bir hımar derisinden yapılmış pabuçları, nalınları vardı, ayakkabıları vardı.” diye, mütevazı bir halde olduğunu belirtiyor.

İyi, salih kullar da o tevazua dikkat etmişlerdir. Onun için, böyle mütevazı giyindikleri için böyle tevazu sahibi, güzel huylu kimselere *sôfî* denmiştir. *Sof* yün demek, *sôfî* yün giyinen, mütevazı kıyafetli, yâni şatafatlı, gösterişli, atlaslı, sırmalı falan değil de; böyle mütevazı giyinen kimse mânâsına... Mutasavvıf sözü, sofi sözü oradan çıkmış.

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele-i şerîf!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

04. 07. 1982 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü